

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LVIII.

„Gazeta”iese în în-care zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov

Administrațiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 80 etajul I: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 ar.
Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 ar. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 236.

Brașov, Luni-Marti, 24 Octomvre (5 Noemvre)

1895.

La „politica culturală” a lui Wlassics.

Brașov, 23 Octomvre v.

Clușul a avut erii erăși o mare sârbătoare. Au venit din Meca maghiară, dela Budapesta, căpeteniile guvernului și ale partidei dela putere pentru a asista la solemnă inaugurare a noii facultăți teologice, ce s'a înființat pentru reformații ardeleni de confesiunea helvetică.

Calvinii unguri fiind ađi la putere și președintele mirean al districtului lor bisericesc fiind însuși ministru-președinte Banffy, a fost o urmare firească, ca să se implinescă vechea dorință a episcopului reformat Szasz Domokos prin înființarea unei facultăți teologice pentru credincioșii lui.

Un loc mai bun nici n'au putut găsi pentru această facultate, decât Clușul, unde a residat odinioară puterea calvinismului unguresc pe vremile Bethlenscilor și Rakotșcilor, vremuri de durerosă amintire pentru noi Români.

Și astfel stând lucrurile, că Ungurii dela cârmă, stăpâni pe putere și pe mijloce, fac tot posibilul pentru ai lor, n'am mai avé să obiectăm nimic, decât n'am vedé și speria, că pe când visteria statului stă deschisă pentru toate trebuințele culturale ale Maghiarilor din Ardeal: pe atunci pentru poporul român băstinaș al acestei țări nu se face nimic, absolut nimic.

Ba se face mai puțin, decât nimic, fiind-că nu numai se refușă ori-ce sprijin al cultului noastre naționale din partea statului, dér cultura ne este persecutată și împedecată sistematic și acolo unde ea se manifestă de sine stătător, ca rezultat al stăruințelor și al jertfelor aduse de poporul nostru, peste sarcinele,

ce le pörtă pentru susținerea statului.

Calvinii unguri însă par a fi privilegiați între privilegiați, nu numai pentru că un Tisza Kalman și un Banffy Dezsö sunt ađi căpeteniile lor lumesci, ci și pentru-că sunt priviți și ocrotiți ca o confesiune, în sinul căreia s'a desvoltat și a crescut mai cu putere, ca în ori-care alta, spiritul fanatic maghiar, așa că și astăzi reformații unguri se laudă, că numai confesiunea lor este adevărat maghiară.

Tocmai de aceea festivitatea de erii își are semnificațiunea sa deosebită, pentru că în prezența primului ministru, a ministrului de culte și de instrucțiune Wlassics și a hahamului liberalilor unguri Tisza Kalman s'a fundat în orașul „Kulturegylet”ului o nouă pepinieră a maghiarismului și s'a preamărit și eternizat această faptă ca o nouă izbândă a politicei culturale; ce o urmărește guvernul unguresc.

Repețim: nu împrejurarea, că reformații unguri ardeleni au fost dotați cu o facultate teologică este momentul neliniștitor în această politică, ci numai și numai faptul, că ea și-a ales ca țintă întărirea și înflorirea exclusivă a maghiarismului.

Dr. Wlassics a fost la locul lui, când s'a inaugurat un institut înalt de cultură pentru o confesiune din țără. De ce însă nu vedem noi pe acest ministru asistând și presidând la fundarea de instituțiuni folositoare și necesare pentru noi Români, pentru înaintarea și desvoltarea culturii române? Ori döră nu suntem noi tot așa de buni contribuabili ai statului, ca Maghiarii, fiă de ori-ce confesiune?

Aceste contemplații ni-se impun la asemenea ocașuni, destul de multe și dese, când facem comparațiuni

asupra măsurii, cu care se măsură popoarelor diferite ale țerei.

Asemeni contemplații trebuie să ne resuscite gândirea cu atât mai mult, cu cât ne convingem mai tare despre spiritul adevărat, ce conduce în așa dîsa politică culturală pe guvernării noastre.

Așa vedem, cum la o astfel de sârbătoare culturală, ce se estinde numai asupra unei părți a poporului maghiar, șeful guvernului, Banffy, nu se sfîșese a vorbi de sfortările, ce le face cu ai săi, pentru-ca să prefacă „viitorea Ungaria” într'un stat cu caracter național.

Cu această politică culturală, firesce, că nu vom consimți și nu vom puté consimți nici-odată. Tot ce se face sub egida ei apare și trebuie să apară într'o lumină amenințătoare pentru aceia, cari nu întimpină, decât rezultate negative dela acest părintesc guvern.

CRONICA POLITICĂ.

— 23 Octomvre.

Ministrul de interne în două ordinațiuni mai nouă ale sale, reguléază salarele purtătorilor de matricule și timbrarea matriculelor. În cea dintâi ordinațiune ministrul dispune, ca dispensările anuoiurilor de căsătorie să fiă scutite de timbru și de ori-ce taxă. În a doua însă dispune, că în cazul acela, decât atât conducătorul de matricule, cât și suplentul său, sunt reținuți pe cât-va timp dela implinirea oficiului lor, séu decât acelea 2 locuri devin vacante de-odată, atunci comitele suprem, decât e lipsă neîncunjurată, are să concreție conducerea matriculelor unui alt conducător de matricule din cercul vecin séu suplentului aceluia, ca aceștia să conducă matriculele și-n cercul devenit vacant pe cât-va timp.

„Monitorul Oficial” al României publică decretul regal pentru convocarea Cor-

purilor Legiuitoare în sesiune extra-ordinară, pe ziua pe 24 Octomvre. Decretul e însoțit de următorul raport al consiliului de miniștri: „În urma retragerii ministerului de sub președința d-lui Lascaar Catargi, subsemnații fiind chiamați de înalta încredere a Majestății Vostre a conduce guvernul țerei, întâia noastră datorie este de a face apel la țără ca această se-și manifeste prin alegeri libere voința sa. Rugăm, deci, ou oel mai profund respect pe Majestatea Vostre, să bine-voiți a aproba convocarea actualelor Adunări legiuitoare în sesiune extra-ordinară pentru ziua de 24 Octomvre, spre a procede la disolvarea lor”.

După cum i-se telegrafieză din Varșovia dîarului „Magy. Értésítő”, relațiunile între scaunul papal și regimul rusesc sunt foarte încordate. Causa acestor încordări e aceea, că în Rusia sunt persecutați în continuu preoții și credincioșii catolici, și li-se închid bisericile. Papa în cestiunea această a făcut deja de două ori interpelare la Petersburg, însă tot-déna fără succes. Dacă regimul rusesc nu va satisface dorinței vaticanului, atunci se dice, că Papa ar avea de scop, să întrerumpă relațiunile diplomatice cu ambasadorul rusesc Javolski, și să publice o enciclică.

Privitor la turburările din imperiul turcesc dîarele mai nouă aduc următoarele știri: În Arabia asemenea au început a-se ivi stări neliniștitoare, provocate mai ales de popi arabi și de unii principii. Viéta locuitorilor turcesci nefiind sigură, ministrul de resbel turcesc a trimis trupe la marea roșie. Mai departe se anunță nouă atacuri și măcelăriri de Armeni din provincia Kathabissar. Până acum numărul total al victimelor se urcă la 1000. Cercurile diplomatice dîc, că în oas decât măcelăririle acestea se vor continua, atunci starea pôte se devină foarte gravă.

Situația parlamentară în Ungaria.

Dîarele unguresci opoziționale se ocupă de câte-va dîle mereu cu trista situația

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Garibaldi.

De Junius.

De câte-va săptămâni o statuă așezată pe una din cele 7 coline ale Romei vștește memoria eroului mitic al unității Italiei.

A fost un joc caprițios al sorții, că Garibaldi, care a suferit în două rânduri captivitate belică, pentru-că contra convențiilor diplomatice și în potrița protestării lui Napoleon III a voit să ocupe Roma, — când a sunat ora cuceririi Romei capitale, nu era pe pământ italian, și n'a putut să ia parte la evenimentele lui Septemvre 1870. Când generalul Cadorna pătrunse prin Porta-Pia și ocupă capitala Italiei independente, Garibaldi cu doi fii ai săi se afla în tabăra generalului frances Bourbaki în ținutul Dijon, ca să apere Republica francesă contra invasiunii prusiene. Fără de el așa déră s'a întemplat acel eveniment pentru care simția că e chiamat, și care a fost cea mai fierbinte dorință a sbuciumatei sale vieți: adevă înălțarea Romei la capitală a Italiei unite și independente.

În autobiografia sa („Memorie auto-

biografice”) cetim, că pe când în vîrstă de făcău intră pentru întâia oară în Roma, el nu s'a minunat de metropola Cesarilor și a Papilor, ci de acea Romă, care va fi de aici înainte: capitala viitorei Italie libere și independente de la Golful Torento și până la Alpi. Un astfel de vis n'a avut cu câte-va decenii înainte de unitatea italiană, decât Cavour, care încă de tînar s'a dedicat ca ministru al Italiei unite și libere. Și acești omeni atât de disparenți în caracter și temperament au fost expresiunea speranțelor și doririlor italiene.

Garibaldi aparține celor mai rare caractere, e typ aprópe fără sémân în istoria omeniei. În desinteresare pôte concura cu Aristide. Dela Italia liberă, pentru care și-a jertfit totă viața, el nu primeseo nici avoție, nici dignitate. Recunoștința patriei sale nu s'a putut manifesta în mod demn de meritele lui, decât după mórtea sa. Era grozav de nesimțitor pentru avere și dignitate. Se mulțumia cu foarte puțin și nu dorea nimic de prisos. Aprópe 30 de ani patria lui a fost insula Caprera, unde nu sporesc decât caprele și iepurii de mare, și unde nu se produc decât cartofi și varză. Pe acest loc sâracăcios, el odihnea într'o locuință strîmtă, după fatigiile dîlei; numai

aici și în luptă, în plóie de glónțe se simțea ou adevărat bine; era om primordial, un surcel sdravăn și nobil al unei rase stinse. Iubirea lui de libertate încă era proprie omului străvechiu.

Ori de câte-ori se gîndese la libertate, totdeuna îi vin în minte pampele (deserturile) din America sudică, unde pasc roibii sâlbaticii. E dușman din fundament la ori-ce fel de instituție, chiar și celei mai liberale și le acceptă numai pentru-că fără de ele omul nu pôte trăi ađi. Pentru el constituție și instituții esistă tot așa de puțin, ca averea și dignitatea. În memoriul său dá următorul tablou al fericoiei: „În viața mea obișnuită am avut și momente fericite; între aceste număr pe acele, când împreună cu câți-va luptaci viteji, rămășita oștirii mele decimate, pribegiam, și lângă mine călărea femeia inimii mele. Nu-mi sdrobiam capul atunci, că n'am nimic afacă de vestmintele din spate. Aveam sabia și carabina pe oblancu dela séuă. Annetta era totă comóra mea; inima ei încă bătea numai pentru cauza popórelor și pentru viața cavalerescă, și pentru ea lupta era petrecere, și isbirile sorții bucurie”.

Lucru firesc, căci Garibaldi aparținea rasei Amadeilor, el s'a născut întărziat din

epoca cavalerilor pribegii ai evului mediu. Se simția chiamat a apéra pe cel slab și a înfrunta pericolele. În bătrânețele sale, la apusul vieții lui pline de vicisitudini fără pârche, chiar și atunci era de convingerea să iubim pacea, dreptul și adevêrul, deși adevărata viață a omului este lupta.

Zadarnic în secolul XIX am căuta viață asemenea lui Garibaldi, căci el este un individ ce stă singur. Nu sémână nici unui noetan al său; nu imiteză pe nici unul; e original în toate ale sale. Singurul lui idol era libertatea, însă în formă străbună; uria conventionalismul. Din civilizație primia numai atât, că cel tare are datorie de a apéra pe cel slab. Din bunurile lumesci nu cerea mai mult, decât ceea ce este neapérat de lipsă. Fericoirea o căuta într'o inimă femeiască fidelă și în pericol. Viața înaintea lui nu valora decât numai întru cât o putea espune, căci „mórtea e așa de dulce în luptă, ca sârutul fărmeoător al femeii”. Acesta esplică succesul problemelor lui mari: ocuparea Marsiliei, Siciliei și Neapolului. În raporturile vieții lui comune, căuta totdeuna extraordinarul. În amor era tot atât de esecutiv, ca și în planuri.

(Va urma.)

parlamentară din Ungaria, pe care o prezentă în cele mai posomorite colorii.

„Dela numirea guvernului Banffy — dice d. e. „Budapesti Hirlap“ — „pericolul disolvării parlamentului amenință într-una. Fia-care a aflat de lucru firesc, ca noul guvern să esopereze de la corună permisiunea de disolvare, când băntue raporturi atât de incurcate în parlament, cum sunt în Ungaria de câtri-va ani încôce. La dreptul vorbind, nu este ađi pe globul maghiar nici-o partidă, nici-un fel de politică, ci numai vederi politice și grupări de partidă cari se concentrează în jurul singuraticilor bărbați mai distinși. Țr acosta nu se pôte constata numai la opoziția, ci și în partida guvernului.

„Pe lângă aderenții lui Eötvös, Justh, Kiss Albert, Kossuth, Ugron din stânga extremă, se pôte afla în partida națională (apponyistă) fusioniști și antifusioniști, liberali și clericali. O fracțiune a celor afară de partide ține ou Péchy, alta cu Szapary, a treia e cu partida populară catolică, și a patra vré se reintre în partida guvernamentală. Dér în inșaiși partida liberală solidaritatea esteriôră nu e capabilă a acoperi orăpăturile din lăuntru, și pe lângă cei 40 de tiszaisti bine organizați mai sunt acolo radicalii lui Wekerle și Szilágyi, moderații lui Széll Kálmán și mamelucii lui Banffy. Moderaților li-ar plăcô se libereze de radicali, dér mai vėrtos de grupul tiszaist, decă ar păși la fusiune cu cei afară de partida națională. Aceia dinpotrivă (tiszaisti) țin prietiniă cu stânga extremă radicală și domnesc asupra guvernului Banffy. Apoi în inșaiși ministerul nu este armoniă.

Nici-un fel de infrumusățare oficiôsă nu e în stare a nega aceste stări, cari, decă n'au dus încă la crisă, este singura oasă, că nu se află bărbat de stat care se pôtă domni asupra situațiunei, și nu este majoritate nouă, care ar puté lua domnia dela partida liberală.

Stările acestea nu se vor puté vindeca radical, decă printr'o nouă grupare de partide. De acostă cestiune gravă înșe nime dintre politicii maghiari nu cutéză a se atinge, deși cu toții sunt convinși de necesitatea ei.

Situația dér trebuie bine limpedită prin disolvarea parlamentului și prin alegeri noue. Partidele sunt sfâșiate prin politica bisericôsă, Țr acum după-ce reformele noue au trecut prin parlament, partida liberală stă în aer, ca cosciugul lui Mohamed, în ceea-ce privesce scopul și programul de lucrări. Pactul cu Austria, ca liniă de demarcare, și-a pierdut mult din importanță în urma morții bătrânului Kossuth, fiind-că în opoziția ce stă pe baza dreptului public, nu mai e credință, convingere și speranță.

Ast-fel stând lucrurile tôte partidele maghiare de ađi își simt adenc lipsa de putere a vieții.

Incât privesce pe Banffy, el are increderea de-a face se se alégă o nouă partidă guvernamentală. Spre scopul acesta s'a și folosit de vacanța de vėră a camerei, ca se pregătescă alegerile pentru anul viitor. După prima Ianuarie 1896 guvernul pôte ori și oând se fixeze noele alegeri prin cari speră se-și înjghebesse o partidă ministerială nouă și unitară. E fôrte probabil decă, că noele alegeri le va fixa pe primăvėra viitoare, și acosta nu numai ca la mileniu se stea la spatele unei noue majorități, oi și pentru ca actualul parlament se nu mai desbată nimic ce ar puté se fiă neplăcut și periculos pentru el.

„Numai budgetul mai este de desbătut, căci fără budget legal Banffy nu pôte guvernă. Interesul lui dér este a trece cât mai grabnic peste acostă problemă. Opoziția vede și simte fôrte bine acosta. Ea mai scia, că ultima armă îi este desbaterea budgetului; decă în acostă luptă și-a epuizat cartușele, atunci pôte depune arma și pôte se se dea plainică ministerului-Banffy. Dintre actualii deputați opoziționali abia jumătate vor mai reintra în viitorul parlament.

„Din cauza acosta opozițiunile se pregătesc la strajnice atacuri contra guvernului ou ocașia desbaterei budgetului. Pe terenul

acesta pot se desvolte o luptă viuă și energică din care se iese cel puțin cu succoesul moral.

„Cum vor fi apoi noele alegeri, scia numai Dumneșeu. Pretutinden în țră domnesc stări fôrte turburate și încordate. Cestiunea naționalităților, agrarismul și socialismul sunt motive puternice pentru a îndreptăți credința, că viitorea luptă electorală va fi nespuse de agitată.

„Tristă este intru adevėr — esolamă „Budapesti Hirlap“ — viața noastră constituțională. Partidele parlamentului sunt sdruncinate. Camera magnaților a nimicit'o guvernul actual prin trei pairsuburi, căci o corporațiune legislativă, care se pôte schimba după plăcere prin numiri de-ale guvernului, a înocet de a mai fi factor de sine stătător. Aristocrația maghiară simte deja, că e avisată la alegerile de deputați, decă peste tot mai vré se politizeze. În comitate a espiat ori-ce viață politică, și patriotismul comisiunilor comitatense nu se manifestă, decă în demonstrațiunile guvernamentale la poruncă ministerială și la provocarea fispanilor. Comunele sunt stasitate prin primari impuși de fisolgabirși, înainte încă de ce legea ar dispune acosta. Mórta putem numi viața publică și libertatea maghiară. Viitorele alegeri vor decide, decă acostă libertate politică mai e ori nu capabilă de viață!“

Voci asupra declarațiunei ministrului-președinte Sturdza.

Intr'un articol de fond intitulat „Goluchowski“ diarul „Magyar Hirlap“ din Pesta dela 30 Octomvre n. c. laudă pe actualul ministru-președinte, că pare a-o rupe cu tradițiunea antecesorului său (Kalnoky), și că conduce afacerile externe cu înțelepciune, corect, și nu în spirit contrar Maghiarilor, și apoi scrie:

„...Contele Kalnoky nu ne-a iubit, l'a alterat existența noastră, l'a adus în furie progresul nostru și acest sentiment a condus politica noastră — dealtmintrelea în adevėr a fost, intru tôte, bun ministru de externe.

Contele Agenor Goluchowski, amioul și colaboratorul său dela externe de odinôră, ou tot angajamentul său se vede, că nu urmăresce acostă politică lirieă, cum o dovedesce acosta îndată discursul noului ministrului-președinte român Sturdza. Decă bărbatul de stat român a aflat de bine a accentua bunele relațiuni cu Ungaria, acosta dovedesce în mod evident, că el cunôsce principiile și voința conducătorului afacerilor nōstre externe. Au trecut timpurile, când un stat vecin a putut trăi în prieteniă cu partea de dincolo de Leitha a monarhiei, Țr cu noi pentru aceea — seu tocmai pentru aceea, în dușmăniă și vră constantă. Decă Sturdza a aflat de lipsă se manifesteze prin acosta schimbarea repentină a statului și a politicei sale: a trebuit ca mai înainte se-i vină la cunoscință, că politica dusă de Kalnoky s'a schimbat radical și esențial. De sigur că ceea ce a făcut, n'a făcut de dragul Austriei, de dragul său, de dragul partidului, care l'a pus pe el în fruntea sa; oi a făcut'o pentru aceea, pentru-că a vėđut și înțeles în fine, că interesele Ungariei sunt totodată și interesele monarhiei; că ministrul de externe al monarhiei este și ministrul de externe al Ungariei, decă nu este neapărat de lipsă se se amestece în afacerile ei interne.

Ordinul ministerial și Despărțemintele Asociațiunei.

Cetim în „Telegraful Român“: Comitetul central al „Asociațiunei transilvane“ a ținut Marți în 15 l. c. o ședință estraordinară din incidentul ordinului ministrului de interne cōtră vice-comiți, prin care pretinde, ca despărțemintele „Asociațiunei“ se-și înainteze statutele spre aprobare până la 30 Noemvre a. c. și a decis: ca inșaiși comitetul central se întrevindă la guvern, arătându-i, că despărțemintele nu

sunt nici filiale ale Asociațiunei, nici reuniuni de sine, ci sunt numai organele externe ale Asociațiunei, compuse din membrii ei domiciliați pe teritorul despărțemintului, cu mențiunea de-a înlesni realizarea scopului Asociațiunei, și ca atare nu pot avea statutele lor, ci ele funcționează în puterea unui regulament vechiu stabilit de adunarea generală, regulament comunicat și cu guvernul, la o întrebare încă înainte de trei ani, fără ca acela se fi răspuns seu se fi pretins, ca „Asociațiunea“ se ia dispozițiuni speciale în statutele sale, un lucru de altmintrelea, carele adunarea generală din Blășiu l'a făcut, completând statutele modificate cu un capitol nou relativ la organizarea despărțemintelor, ceea-ce guvernul o pôte sci deja din noele statute subșternute încă la 10 Septemvre pentru aprobare.

A decis mai departe, ca se espedeze la despărțeminte o instrucțiune, cum au ele se răspundă la ordinul ministerial.

Kulturregylet-ul din Clușiu încă are filiale în țră întrăgă, prevėđute în statute, însă fără statute speciale ale filialelor, și totuși n'am auđit, ca guvernul se fi pretins, ca acele filiale se-și facă statute speciale. Cum vine guvernul se cēră dela reuniunea culturală română aceea-ce nu cere dela cea maghiară?

România agricolă.

VII. Arendași.

(Urmare).

In o altă excursiune analogă pe moșiile mari din părțile Brăilei, avui parte de a fi surprins de Crivėț — ventul de NEE — în Bărăgan. Trei zile și trei nopți ținū teribilul uragan. Dinții ți clăntăneau în gură, din picioare trebuiai în continuu se scaperi, pentru-ca se nu-ți amortescă, ochii nu-i puteai deschide, din cauza norilor de nisip pus în mișcare, care parea, că împreună cerul cu pământul, valătucii — un fel de plantă de stepă — erau mânăți ca fulgerul de vėnt peste șesul imens, învėrtindu-se și atingėnd unde și unde pământul, părėnd a fi nisce stafii, ce se scobor din vėzduhuri. Om și animal stă se s'ascundă în gaură de șerpe, numai se pôtă scăpa cu viața de teribilul Crivėț.

Vėntul sta se te ia de pe picioare, se restorne gări și șirile de paie, se restorne vagonetele dela tren, pe care îl ține în loc, căci îi spulbera focul și aburul din cazan, și el putea circula numai cu mare anevoie și cu întârziere de ore întregi. Sėrmenele vite stau flămănde ascunse în paie și nu le poți scôte afară de loc, Țr bieteile oițe, surprinse pe câmp deschis, stau sgriburite cu câni și cioabanii cu tot într'o cufundătură de pământ, vesele, că nu le duce se le înce în baltă.

A merge asupra viscolului este absolut imposibil, după el este periculos, că te ia de pe picioare și nu te mai poți opri, te tot duce de te prăpădesce; numai sub vėnt, adecă pieziș pe el, decă mai poți înainta și merge cu greu, altfel trebuie se stai pe loc, decă nu vré se-ți pui viața în primejdiă.

Și totuși pe întinsa câmpie, pe vastele moșii nicăiri vr'un semn de cultură, nici o casă, nici un arbore, ori tufă seu plantațiunii, ci numai șirile de paie și gările de pe linia ferată mai amintesc ceva a cultură. Țmenii fôrte rar întâlnești câte unul. Pe o moșie de 8000 pog. de pe lângă Ianca, imi spunea arendașul, că după-ce cu mare anevoie a căpėtat moșia pe 10 ani în arendă, a trebuit se facă clădiri mai bune, ca cele din scânduri, după ce predecisorului seu i s'a dėrimat grajdul sub povara zăpedii și ia omorit vr'o 80 boi, încât tōtă lumea s'a înfiorat de numėrul și mulțimea cada-

velor, ce zăceau rėsturnate lângă linia ferată. În casa lui de scânduri, vėntul te sufla în de-ajuns pentru a-ți face ventilația, Țr vitele steteau sgriburind de frig în grajd și la paie. Și totuși noi am mers pe aceea vreme până în marginea apei Buzėului, la capėtul moșiei, apoi, trecėnd peste linia ferată, pe alte moșii, și a 3-a di sėra am ajuns la gara Cireș. Pe una din moșii fugise arendașul și lăsase proprietarului în urma sa, pe o moșie de 5000 pogone, o șiră de paie, o mașină de treerat vechiă și fără locomobilă, și alt nimic. O cărciumă lângă gară forma zrestea moșiei.

Suferințele de 3 zile cu Crivėțul și desilusiunea cu bogățiile moșiilor în Bărăgan tocmai mă dispusesese fôrte bine, ca se ascult în tren plāngerile unui arendaș grec, că acum nu mai este de trăit pentru arendaș, că sėrmăni arendași n'au se-și mai bată capul cu cultura moșiilor, că agricultura nu mai merită considerare și alte de felul acestora. Rėspunsul, ce l'a primit, îl va ținē, cred, multă vreme în minte.

Dér se lăsăm pe cei mari la o parte și se ne întorcem la cei mai mici, cu moșiile mari și mijlocii.

In scopul acesta vom lua d. e. jud. Buzėu, unul din cele mai bogate, variate și bine condiționate, nu ca județele Ialomița, Brăila etc. Buzėul are munți cu păduri și pășuni renumite, are ape, fēnațe și pășuni îmbelșugate atât la munte, cât și la câmp, — are cariere de pėtră pentru construcții, a avut vii. Incât pentru populațiune, el este bine populat, căci pe tôte văile sale satele sunt fôrte dese — în coline satele și viile se țin lanț una de alta, — tot cu locuitori moșneni. În ce privesce proprietatea, are proprietate mică, mijlocie și mare. Proprietatea mică a moșnenilor este de câte 100 pogone — între 50—100 pog. — apoi vii, obratii cu pomi. Peste linia ferată, cam până la 15—20 km. depărtare de ea, sunt tot proprietăți mijlocii, sub o miă de pogone, de câte 2—3—400 și 5—800 pogone.

De acolo înainte sunt moșiile tot mai mari, cu cât te apropi de extremitatea județului — cam dela 20—40 klm. depărtare, — moșiile sunt între 2—4000 pog., Țr la extremitate sunt tot de atatea decimi de miipog.: Largu 12,000, Pogonele 30,000 Macoveiu 50,000 etc.

Ca cultură și instrucțiune, Buzėul are seminar deja de pe la 1830 și acum are și gimnasiu, mai multe școle primare de băieți și de fete decă era un centru de lumină înaintea multor altor orașe.

Ce are ađi înșe ca rezultate ale culturai: în oraș douē cafenele chantage, Țr la țră pe cele mai multe din moșiorele acele frumoșe nu esistă nici curte, nici casă, nimic.

Causa e, că pe toți cărciumarii din Buzėu și Mizil îi găsești ađi tot-odată și ca arendași și esplotatori de moșii, pe altul cu 2—3—5. Un bordeiu în pământ și o șiră de paie este tot rostul lor — anul acesta aci, la an în alt loc. Instalații nimic, vite de muncă 2—10 boi la moșiile între 200—2000 pogone, vite de prăsilă de loc, afară de câte-va oițe.

(Va urma)

SCIRILE DILEI.

— 23 Octomvre.

Cestiunea stėgului din Agram. Alaltăeri au fost ascultați de cōtră judele investigator din Agram 24 studenți croați, cari s'au declarat solidari cu cei 29 studenți inchiși pentru cunoscuta cestiune a stėgului maghiar. Studenții după investigații au fost puși pe picior liber, pe lângă

urarea, că nu vor părăsi orașul, deși ei vor fi trași în acasă, așa, că pe banca scaunilor vor sta peste 50 de studenți. Cercetarea va urma pe baza paragr. 65, privitor la conturbarea liniștii publice. Se caută acum și afară de cercurile studențesci dnpă preinșii urđitori intelectuali ai demonstrațiilor.

—o—

Consiliile comunale în România. „Monitorul Oficial” de Sâmbătă publică decisele regale, prin care sunt disolvate consiliile comunale din Fălticeni, Curcea de Argeș, Iași și Turnu-Măgurele. În resumat au disolvat până acum, în timp de 15 zile, mai toate consiliile comunale conservatoare din România.

—o—

Despărțământul II (Zărnești) al Asociației și-a ținut adunarea generală ieri, în Tohanul vechiu, sub presiunea d-lui director N. Garoiu. Au luat parte vre-o 40—50 de preoți, învățători și alți fruntași români din Tohan, Zărnești și câte-va comune ale Branului. Adunarea, care a durat vre-o patru ore, a fost animată. S'a hotărât între altele, ca cu începutul anului viitor să se îndatoreze agenturile de prin comune de-a face în favoarea Asociației colecte, prin cari, afară de obicnuitele taxe de membri, să se încasseze sistematic, și în fiecare an, câte 1—10 cr. de fiecare suflet românesc. Aceste colecte vor trebui să se ducă în deplinire încă înainte de adunarea generală viitoare, ce se va ține la Bran. Cu ocaziunea acelei adunări se va arăta și o expoziția de felurite produse economice. În total, despărțământul acesta e unul din cele mai active. Eri s'au încasat 136 fl. taxe de membri. Raport mai amănunțit vom publica în numărul de Duminecă.

—o—

Oficieri maghiari în armata comună. Diarele maghiare înregistrează cu mare bucurie, că numărul oficierilor maghiari, cari s'ersesc în armata comună, sa sporit cu 15, cari și-au absolvat scările în academiile militare din Viena și Viner-Neustadt. Ar fi bine să-și ia de aci exemplu și Românii noștri, dintre cari putem dice dispărent de puțin absolva numitele academiile, cari singure au menirea de-a produce oficieri în statul major, și prin urmare viitori generali.

—o—

O nouă supărare a Maghiarilor. Cetim în „Ellenzék”-ul din Clușiu următoarele: „Firmele vieneze au inundat cancelariile purtătorilor de matrioule cu portrete de ale împăratului austriac, în cari domnitorul este desemnat în paliul împăratesc. La tot cazul putem însă aștepta dela regim, că se va îngriji de aceea, ca în cancelariile purtătorilor de matrioule, căsătorile să se încheie, nu înaintea iconei împăratului, ci înaintea iconei regelui Ungariei.”

—o—

Gubernator al Băncii naționale române va fi numit d-l C. Nacu, fost ministru în cabinetul I. Brătianu, în locul actualului guvernator d-l Th. Rosetti.

—o—

În onoarea ministrului plenipotențiar român la Petersburg, care se depărtează dela postul său, Legațiunea română din capitala Rusiei a dat un prânz festiv, la care pe lângă alte personalități de distincție, a asistat și marele duce Nicolau Mihailovici, vărul țarului. D-l Al. Catargi a mai fost distins din partea țarului Nicolae prin conferirea marelui cordon a sf. Ana.

În comitatul Făgărașului s'a publicat concurs asupra următoarelor posturi, ce sunt a-se ocupa prin alegerile municipale dela 16 Decembrie n. c.:

1. Postul de vice-span ou salar anual de 1800 fl. și 300 fl. bani de cuartir.
2. Protonotar comitatens cu 1200 fl. și 200 fl. bani de cuartir.
3. Președinte la sedria orfanală 1200 fl. și 200 fl. cuartir.
4. Fiscal 1000 fl. și 200 fl. cuartir.
5. Doi asesori ou câte 1000 fl. salar și 200 fl. bani de cuartir.
6. I vice-notar comitatens 900 fl. și 150 fl. bani de cuartir.
7. II vice-notar comitatens 800 fl. și 100 fl. cuartir.

8. III vice-notar cu 700 fl. și 100 fl. cuartir.

9. cassar comitatens cu 1000 fl. și 200 fl. cuartir.

10. controlor cu 750 fl. și 150 fl. cuartir.

11. Fisalgăbirși, (protopretori) la Șercaia, Bran și Arpaș cu salar de câte 1050 fl. și 100 fl. cuartir.

12. Fisalgăbirșu în Făgăraș cu 1050 fl. salar și 200 cuartir.

13. Solgăbirși (pretori) în Șercaia. Bran și Arpaș cu câte 735 fl. și 100 fl. pentru cuartir.

14. Solgăbirșu în Făgăraș cu 735 fl. salar și 150 fl. cuartir.

Doritorii de-a ocupa aceste posturi au de a-și trimite cererile, provădute cu documentele cerute de lege, până în 1 Decembrie n. c. la adresa d-lui span Guido de Bauszner în Făgăraș.

Atragem din nou atențiunea Românilor cualificați asupra acestor posturi, recomandându-le să concureze în număr cât mai mare.

Coresp. „Gaz. Trans.”

București, 20 Octomvre v.

Stim. Domnule Redactor! Evenimentul la ordinea zilei sunt încă și acum declarațiunile, pe cari le-a făcut d-l prim-ministru D. Sturdza la Iași privitor la cestiunea națională. Diarele guvernamentale presentă aceste declarațiuni ca identice cu cele făcute de d-l D. Sturdza în anul 1893 fu Senat. Diarele opozițiunei, de toate mandatele, publică însă paralel declarațiile aceste, cari, dice ele, se isbesc în capete, susținând, că în esență declarațiile dela Iași au fost provocate de cererea oficioșilor dela ministerul de externe al Austro-Ungariei. Pe tema acasta continuă dilnic în presa opozițională atacurile în contra d-lui Sturdza, imputându-i-se neconsecuență în politică.

În realitate declarațiile primului-ministru român, deși se pare, că au fost necesare, totuși au nemulțămît foarte mult ochii și pe cei mai ardenti partizani ai d-lui Sturdza.

Aceste declarații vor forma în tabăra opozițională o armă, cu care se va combatte cabinetul Sturdza la proximele alegeri. Din acest punct de vedere cred, că vor fi foarte interesante debaterile noului parlament, când se va pune din nou pe tapet cestiunea națională. Campionii de eri ai acestei cestiuni sunt astăzi la putere, prin urmare solidari ou devisa: „nu putem să intervenim de loc în afacerile interne ale Austro-Ungariei.” Viitorul cel mai apropiat ne rezervă dăr însemnate declarațiuni și contra-declarațiuni.

Opoziția deja a început să se mișce. Este vorba de fuzionarea junimiștilor ou conservatorii, alegându-se ca președinte Lascar Catargiu, ér ca vice-președinti d-nii Carp și Alex. Lahovary. În curând acest partid va ține mai multe adunări electorale, în cari se va stabili modul și mijlocele de luptă în viitor. Pentru acest scop foștii miniștri conservatori pregătesc o broșură, care să conțină tot ce s'a făcut în cei șapte ani de guvernament. Aceste broșuri se vor tipări în mii de exemplare și se vor împărți alegătorilor.

„Timpul” și „Constituționalul” e vorba să se contopescă într'un singur jurnal pus sub direcțiunea d-lui Nicu Filipescu.

Afară de acestea va mai lupta în opoziția și grupul radical al d-lui G. Panu, precum și fracțiunile socialiste. Lupta se prevede, că va fi interesantă în alegerile pentru parlament, cari se vor începe în 15 Noemvre, și adevărată ou alegerile pentru Senat.

U—u.

Din Budapesta.

— 2 Nov. n. 1895.

(Procesiune la mormântul lui Gozdsu. — Prelegere publică. — Săra de cunoscință cu Slovaci și Sărbii.)

Diua de Vineri, 1 Nov. n., a fost pentru Românii din Budapesta o zi de sărbătoare națională. În această zi s'a făcut obicnuita procesiune a stipendiștilor gozsdianii

din Budapesta la mormântul nemuritorului fondator Emanuil Gozdsu.

După religiunea noastră procesiunea acasta n'ar avé sens să se facă în „ziua morților”, care este o sărbătoare catolică. Stipendiștii însă an de an au fost necesități a-o arangia cu acasta ocaziune, de-ore-ce în alte zile de peste an nu se permite nici de cum din partea poliției.

Insuflețit de curentul regenerativ, ce străbate atât de viu șirurile universitarilor români de bine, în anul acesta stipendiștii fundațiunei Gozdsu hotărâră a da de aci incolo o înfățișare mult mai sărbătorască și mai impunătoare acestei procesiuni.

Încă ou vre-o trei săptămâni înainte, stipendiștul de anul al 3-lea al fundațiunei Gozdsu, d-l N. Mănoiu, convocă o adunare a stipendiștilor, pentru a stabili cele de făcut pentru splendida reușită a procesiunei. Un frumos număr de stipendiști răspunse convocării, ér pentru esecutarea lucrărilor a fost ales un președinte (d-l N. Mănoiu st. jur.), un secretar (d-l I. Sourtu, st. fil.) și încă un membru în comitet (d-l I. Popescu, st. jur.) De vorbitor la mormânt fu ales D-l A. Vlad, st. jur.

Pentru a da festivității un caracter mai impozant, comitetul decise a invita atât toți membrii micii colonii române de aci, cât și pe membrii societății „Petru Maior.” D-nii Mănoiu și Sourtu, ca invitații, fură pretutindenți primiți ou afabilitate. Tote familiile române, pe cari le-au invitat, erau vesele, vădând, că tinerimea universitară română condusă în toate ale sale acțiuni numai de sacorul foc al sentimentului național, voesc a inaugura prin acest prim și modest pas, nisece legături mai strinse între colonia română de aci și între densesii. Membrii societății „Petru Maior” de asemenea primiră cu însuflețire invitarea, promițând a se presenta oficios și într'un număr cât se pôte de complet. Corul, încă fraged, al societății, asemenea își oferi serviciile sale.

Se cumpără apoi o frumoasă cunună, dela comerțiantul român Truscha, a căreia bandă, esecțiune făcând față cu toate cununile din trecut ale stipendiștilor, era în tricoul național, purtând inscripțiunea: „Stipendiștii fundațiunei Gozdsu 1895. În amintirea fericitului fondator.”

În 1 Novembre pe la 1½ ore p. m. se adunară în localul societății „Petru Maior” mulțime de universitari. Eram cu toți vr'o 70. Având permisiune în totă regula dela capitaneatul capitalei, pornirăm într'o frumoasă și impunătoare ordine spre îndepărtatul oimtir „Kerepesi,” în care se află mărețul monument al și mai mărețului fondator.

Ți-era mai mare dragul privind frumosul convoiu al tinerilor universitari, în fruntea cărora doi inși duceau strălucitoarea cunună peste care falfăia mândrul nostru tricoul! Trecătorii se opriau și admirau atât cununa cât și conviciul! Cei mai mulți dintre ei nu sciau cine suntem și ce voim. Dăr când vădură, că noi nu răspundem la întrebările adresate nouă în limba maghiară, și că pe cunună inscripțiunea nu e unguerescă, îi auđeau șoptind: „Ezek bisztosan oláhok!” (De sigur, aceștia sunt valahi.)

Ajunși la mormântul neuitatului fondator, afarăm aci o număr frumos de membri ai coloniei române, printre cari anbele familii Cimponeriu, marele proprietar român Kanideky, d-l Bogoeviciu ș. a., mai fiind de față și o dragălaşă cunună de domnișore române din Budapesta.

Punându-se strălucitoarea cunună pe vârful crucii, d-l A. Vlad își începu discursul cu o voce clară și mișcată de însemnătatea momentului, accentuând vecinicele merite ale lui Gozdsu, care deși considerat în decursul vieții sale ca „instrăinat de nemişcu,” și-a pēstrat însă, nealterat sentimentul său național, ceea-ce a dovedit-o atât de strălucit prin testarea enormei sale averi pentru binele poporului român. Vorbirea a fost predată de d-l Vlad ou multă vervă și cu un avânt puternic.

Urmă apoi o frumoasă cântare funebră,

„Finită-i calea lui,” esecutată de corul bine organizat al societății, condus de d-l I. Cadariu, st. jur. Acest prim debut în public al corului a fost peste măsură succes.

După acasta, simpaticul președinte al societății „Petru Maior” d-l Drd. Munteșu, țină un discours avântat și elovent, în numele societății, exprimând adencă recunoscință și venerațiune față de memoria fericitului fondator, care și pentru societate și-a câștigat merite neperitoare. Corul mai esecută apoi cu aceeași dibăciă o cântare: „Cu sfinții odihnesce-l”, după care s'a terminat festivitarea, ce a durat peste o oră.

Atât membrii presentți ai coloniei române, cât și mulțime de curiosi, ce se adunară, au rămas surprinși și perfect mulțămiți cu acasta festivitare, asemenea căreia, după cum s'a esprimat un venerabil domn, nici când nu s'a arangiat din partea stipendiștilor.

Astfel, înălțați sufletesce și cu conștiința, că ne-am implinit pe cât ni-a fost posibil sănta noastră datorie, ne-am depărtat cu toții în ordine spre casă.

Săra ne-am intrunit la o colegială cină comună, la care ou viu interes s'a vorbit despre mărețele merite ale însuflețitului Român Gozdsu. Intrunirea a decurs foarte vesel și în ordine, terminându-se la orele 9.

Mă simt dator a accentua însă și faptul, că deși fiă-care stipendișt al fundațiunei Gozdsu ar fi fost moralicesce dator să participe la festivitare, totuși încă mulți inși n'au aflat de bine a-se presenta. Astfel de indiviđi, cari sciu nmai să pețescă stipendiile și să presente chitanțele la timp, ér de implinirea datorinței lor ou universitari români și ca stipendiști nici habar n'au, neinscriindu-se nici măcar ou membri la Societate, ar trebui sterși din lista stipendiștilor, căoi dără intențiunea veneraților membri ai fundațiunei Gozdsu nu pôte fi de-a cresce renegați.

La intrunirea colegială din Sâmbăta trecută, prelegere publică a ținut d-l A. Vlad, st. jur. vorbind ou multă cunoscință de cauză și convigător despre „Sistemele dreptului de alegere în Europa și în special dreptul electoral din Ungaria.”

După prelegere a urmat conform usualui, o interesantă și instructivă discuțiune.

Ca și dela prima, așa și dela acasta intrunire ne-am depărtat mai bogăți în cunoscințe.

Pertractările pentru intrunirea colegială ou Sărbii și Slovaci au decurs în cea mai complectă armonie, terminându-se ou deplin succes. Intrunirea se va ține astăzi într'o sală dela „Hotel Național,” unde s'a ținut și Congresul naționalităților. Ea promite a fi splendidă, așteptăm ou nerăbdare. Măne vă voi raporta despre decursul ei.

Ritmice.

Sciri telegrafice.

Clușiu, 4 Noemvre. Eri s'a sevărsit ou mare pompă festivitarea deschiderei academiei reformate. Coloman Tisza accentuă în vorbirea de deschidere, că el prețuesce acasta zi ca pe o zi festivă pentru fiă-care Maghiar patriot, de-orece institutul are menirea să lătescă sciință și lumină.

Raba, 4 Noemvre. La săntirea noului spital ou fost de față miniștri Perczel și Erdely. La banchet Perczel accentuă, că el plănuesce să se facă reforma administrativă astfel, încât nici comitatele și nici orașele să nu ridice plângeri contra ei.

Constantinopol, 4 Noemvre. Tote cele șese vilajete (cercuri) din Anatolia sunt puse în mișcare. Starea trupelor turcesci impresurate de Armeni este critică. Decă trupele vor fi nimicite, atunci e de temut, că vor urma nouă masacrări.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 Noembrie 1895.

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta ung. de aur 4%, Impr. cail. fer. ung. in aur 4 1/2%) and Price.

Cursul pietei Braşov.

Din 4 Noembrie 1895.

Table with 3 columns: Item (e.g., Bancnote rom. Cump., Argint român. Cump.), Buy Price, Sell Price.

Nr. 14317—1895.

PUBLICAŢIUNE.

In următoarele părți de pădure aflătoare în apropierea stațiunii de tramvay „Honterus“, se vënd următoarele cantități de trunchi și lemne de ștejar:

- 1. In așa numitul „Staffen-Weberecke“ 365 bucăți ou 144.540 m³.
2. In așa numitul „Szekérut“ 473 bucăți cu 255.248 m³.
3. In așa numitul „Scurta Putredă“ 25 bucăți cu 14.940 m³.

La olaltă 863 bucăți cu 414.728 m³. Lemnele rotunde descojate au o lungime de 3—10 m. și diametru de 20—60 cm. Vecturarea la locul destinat se pôte pe temeul unei separate invoeli de asemenea îngrijii din partea acestui magistratat.

Ofertele se pot estinde atât asupra întregii cantități cât și asupra singuraticelor părți de pădure; au să fiă provădute cu un timbru de 50 cr., și cu deschierățiunea, cum-că oferentului i sunt cunoscute condițiunile de oferte, aflătoare dela 7—1 oră in oficiul orășenesc forestieral spre examinare din partea fiă-căruui, și că se supune lor.

Conspectul special zace la cassa forestierală séu la administrațiunea revierului orășenesc, de unde se pot procura și informațiunile de lipsă.

La ofert are să se alătore în parale gata séu hârtii de preț un

vadiu de 5%, și tot-de-odată are de a-se aminti in ofert numele și locuința oferentului. Ofertele au de a-se ascerne cel mult până în 14 Noembrie a. c. 12 ore la prânz, când se va ținea și pertractarea de oferte, la locuțiitorul de primar Carol Jacobi.

Braşov, în 26 Octomvre 1895. 821,1—3 Magistratul orășenesc.

Nr. 14317—1895.

PUBLICAŢIUNE.

In mai jos amintitele părți de pădure se vënd pe cale de oferte următoarele cantități de lemne de stejar.

- In așa numitul „Weitengrund“ pro an. 1894: . . . 606 metri.
„ „ 1895: . . . 2908 „
In așa numitul „Hatergrund“ pro an. 1895: . . . 508 metri.

Ofertele se pot estinde asupra întregii cantități de lemne séu asupra singuraticelor părți de pădure, și au de a fi provădute cu câte un timbru de 50 cr. și cu dechierățiunea că oferentului i sunt cunoscute condițiunile de oferte, cari se află dela 7—1 oră la autoritatea forestierala orășenescă, și că se supune lor.

Tot de-odată are de a se alătore în bani gata séu in hârtii de preț un vadiu de 5% din suma oferată.

Ofertele provădute cu numele și locuința oferentului au de a se aş-

terne cel mult până în 14 Noembrie a. c. la prânz 12 ore primarului locuțiitor Carol Jacobi. In aceeași di și ora se va ținea și pertractarea de oferte.

Braşov, 25 Octomvre 1895. 820,1—3 Magistratul orășenesc.

Nr. 13765—1895.

Concurs.

Pentru marcarea tratei apaducului orășenesc are lipsă oraşul Braşov de 300 bucăți 0 85 m. înălțime de stâlpi de pētră. In 12 Noembrie a. c. înainte de prânz la 10 ore se va ținea la autoritatea orășenescă economică o pertractare de oferte pe cale minuendă.

Reflectanții au de a-și aşterne la amintita autoritate ofertele scripturistice, sigilate, timbrate și provădute cu vadiu de 5%.

Ofertul are să conțină în litere și cifre prețul pretins pentru amintii stâlpi de pētră, mai departe dechierățiunea, că oferentului i sunt cunoscute condițiunile de oferte și că se supune lor.

Aceste condițiuni se află in decursul orelor oficiöse la autoritatea economică spre esaminare din partea fiă-căruia.

Braşov 26 Octomvre 1895. 812,1—1 Magistratul orășenesc.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octombre 1895.

Main railway schedule table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Ghirişu - Turda, Copşa-mică - Sibiu - Avrigu - Făgăraşu, Simeria (Piski) - Hunedóra, Brasov - Zerneşti, Mureş-Ludoş - Bistriţa, Arad - Timişóra, Cucerdea - Oşorheiu - Regh.-săsesc, Sibiu - Cisnădie, Sighişóra - Odorheiu-sécuesc.

Nota: Orela însemnate in stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus in jos, cele însemnate in drepta de jos in sus. — Numerii incuadrati cu linii mai negre însemnăză orela de nôpte.